

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук **Білика Романа Миколайовича**

на дисертацію

«ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СУДНОВОДІННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (технічні дисципліни)

Дисертаційна робота М.О. Мусоріної присвячена вирішенню проблеми формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного із них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел (208 найменувань, з них 25 – іноземними мовами) та додатків. Основний текст викладений на 168 сторінках, загальний обсяг роботи становить 204 сторінки. Робота містить 11 таблиць і 18 рисунків.

Актуальність зазначеної проблеми визначається тим, що останнім часом загострюється проблема впливу на діяльність судноводіїв новітніх технологій, які пов'язані з автоматизацією усіх її функціональних напрямів. Зокрема, у розвинених країнах першочергового поширення набувають гнучкі автоматизовані інформаційні системи, керовані персональними комп'ютерами. Саме з огляду на останні аспекти, а саме: вплив новітніх технологій та знання іноземної мови, – є необхідним глибоке вивчення вітчизняного досвіду та досвіду інших країн з метою побудови системи неперервної компетентнісної підготовки майбутніх судноводіїв і підвищення рівня їх технічної культури та знань іноземної мови.

Поданий у **першому розділі** *«Теоретичні основи формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін»* розгляд теоретичних основ формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін, дозволив М.О. Мусоріній виокремити закономірність їх відмінного володіння відповідною професійною, зокрема технічною термінологією, формування іншомовних компетентностей, як невід'ємного складника технічної компетентності. Зазначене має сприяти підвищенню їхньої конкурентоздатності на міжнародному ринку морської галузі, психологічній готовності до продуктивної комунікації у міжнародному професійному середовищі.

Авторка зробила висновок, що технічні компетентності фахівців із судноводіння мають становити узагальнений комплекс професійних компетентностей, сформованих відповідно до вимог та потреб, що висуваються

до майбутніх фахівців судноводіння під час їх професійної діяльності. Вони мають бути наскрізними та повинні досягатись у тісному міжпредметному взаємозв'язку. Необхідна розробка моделі методики неперервної підготовки фахівців зазначеного рівня, розпочинаючи цей процес, уже з загальноосвітніх навчальних закладів або на профільних курсах чи спеціалізованих школах та установах. Така модель має бути адаптованою, гнучкою та відкритою із врахуванням можливості її трансформації та інтеграції навчальних предметів і дисциплін а також потреб майбутніх судноводіїв у використанні інноваційних досягнень міжнародного судноплавства та сучасних інформаційних технологій.

У другому розділі *«Організаційно-педагогічні умови формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін»* М.О. Мусоріна окреслила організаційно-педагогічні умови формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін. Глибокий аналіз та вивчення матеріалів Європейської комісії та окреслення умов технологізації морської галузі підтвердили нагальну потребу доповнення професійної компетентності судноводія таким важливим складником як «технічна компетентність», похідними якої є колінеарні співнаправлені вектори: технічна культура та іншомовне спілкування. Галузева та соціальна аксіоми проблеми формування професійної відповідності майбутніх судноводіїв вимогам часу зумовили перегляд та відбір умов формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін. Означене вище дозволило М.О. Мусоріній об'єднати виявлені всебічні протиріччя та позначити їх як суперечності між: вимогами світового ринку морського транспорту і рівнем підготовки судноводіїв; професійними знаннями, уміннями та навичками судноводіїв та здатністю їх реалізації у практичній діяльності; нагальною та неперервною потребою судноводіїв у використанні інноваційних технічних та наукових досягнень судноплавства та їх готовністю до професійної діяльності за інноваційними технологіями з використанням англійської мови; міжнародними вимогами до професійних та особистісних якостей судноводіїв (технічні знання та знання англійської мови) та обмеженістю можливостей їх неперервного удосконалення в умовах закладу вищої освіти. Проведені авторкою розвідки показали, що досить високий відсоток невпевненості фахівців морських спеціальностей у професійній діяльності особливо загострюється в ситуаціях, де потребується іншомовне спілкування: 36,4% мали лінгвістичні проблеми, 9,4% – ще і культурологічні.

Зазначене спонукало до розроблення методики формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін. Підґрунтям авторської методики М.О. Мусоріної стало застосування

проблемного навчання, особливості якого полягають в наступному: одним із найбільш важливих засобів створення проблемних ситуацій та еталоном оцінювання навчальних досягнень студентів задач бути неперервний зв'язок із професійною діяльністю судноводіїв (умовами роботи та вимогами, що змінюються тощо); особистісна спрямованість – що обумовлюється, першочергово, великим об'ємом дидактичних проблем різноманітної складності, які кожним студентом сприймаються відповідно його особистісних якостей; змінне співвідношення індуктивних та дедуктивних методів, репродуктивного, продуктивного та творчого (інноваційного) сприйняття та засвоєння знань, підвищення ролі творчої пізнавальної та креативної діяльності учасників освітнього процесу; активізація інтелектуальної діяльності кожного студента через самоосвіту, що забезпечує усвідомлене та ґрунтовне засвоєння отриманих знань та формування критичного, логічного, творчого та системного мислення.

Створення проблемних ситуацій, спрямованих на формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін, відбувається з врахуванням середовища та умов, за яких здійснюється їхня професійна діяльність. Необхідним стало також врахування переліку об'єктів вивчення технічних дисциплін: технічні системи та комплекси суден (суднові механічні системи, електрообладнання і електронна апаратура та системи управління, системи радіозв'язку); методи експлуатації суден та їх систем; навігаційне обладнання, системи та процеси навігаційного обслуговування; управління операціями суден; процеси судноводіння, методи оброблювання та розміщення вантажів на судах; системи управління рухом суден; організація роботи екіпажів та піклування про екіпаж та інших осіб на судах; системи забезпечення безпеки судноплавства.

Основоположним чинником у авторських підходах стали висновки, які полягають в тому, що:

– достатній рівень сформованості технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння полягає в достатньому рівні знання умов та організації робочого місця судноводія; загальних знань щодо обладнання і устаткування судна; знання будови та функціональних призначень пристроїв на судні; обізнаності щодо засобів автоматизації та комп'ютерної техніки; знань техніки безпеки та культури праці.

– достатній рівень комунікативної компетентності, як складника технічної компетентності, майбутніх фахівців судноводіння полягає в достатньому знанні англійської мови як засобу професійної взаємодії, що сприяє професійній успішності в майбутньому з метою побутового спілкування; знання технічної термінології в галузі мореплавства та медичних

термінів (в площині надання першої медичної допомоги, особистого звернення до лікаря тощо); знання з міжнародного законодавства (правила поведінки та взаємодії на воді, надання допомоги, безпеки тощо).

Експериментально-дослідна робота, яка проводилась у кілька етапів, описана авторкою в третьому розділі *«Експериментальна перевірка ефективності методики формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін»* дисертаційного дослідження. Отримані в експерименті дані та результати їх статистичного опрацювання вказують на суттєві позитивні зміни в наслідок застосування розробленої і впровадженої методики формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін, що дає підстави зробити висновок стосовно її ефективності. Гіпотезу дослідження підтверджено, поставлені в роботі завдання виконано, теоретична і практична значущість роботи не викликає сумніву. Здобуті наукові результати теоретично обґрунтовані.

Разом з тим, позитивно оцінюючи результати наукового дослідження М.О. Мусоріної, вважаємо за доцільне висловити окремі думки і зауваження, які виникли під час ознайомлення з дисертацією:

1. У науковій новизні зазначається, що подальшого розвитку набула організація викладання технічних дисциплін через використання хмарних технологій, особистого е-кабінету, дистанційного навчання тощо, проте у роботі бажано було б використання хмарних технологій описати більш ширше.

2. На нашу думку авторці у першому розділі необхідно було б більш детальніше дати означення «технологічної компетентності» та визначити її основні компоненти.

3. Авторка у другому розділі на С. 97 стверджує, що продуктом навчально-пізнавальної і творчої діяльності майбутніх фахівців судноводіння мають бути отримані ними знання, уміння, навички (ЗУН). Дане твердження рекомендуємо доповнити комплексом базових компетентностей (отримані знання; сформовані вміння, навички, переконання, світогляд; вміння застосовувати їх на практиці) у подальших наукових дослідженнях.

4. Застосовуючи проблемний метод при розробці авторської методики, дисертантка не достатнього глибоко здійснює попередній аналітичний огляд інших наукових та науково-практичних підходів, які використовуються та, можливо, були б доцільними у формуванні технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін.

5. У авторській моделі (рис 2.6) не чітко поданий зв'язок окремих компонентів (організаційні умови, педагогічні умови) із етапами реалізації

методики формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін.

Однак зазначені недоліки не знижують цінності дисертації і не впливають на загальну оцінку виконаної дисертаційної роботи, яка є самостійним, цілісним, оригінальним та завершеним дослідженням. Проведена робота дозволила отримати нові обґрунтовані результати для розвитку теорії та методики навчання (технічні дисципліни).

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих праць дисертантки дає підстави зробити висновок, що дисертаційне дослідження на дисертаційне дослідження Мусоріної Марини Олександрівни «**Формування технічної компетентності майбутніх фахівців судноводіння у процесі навчання технічних дисциплін**» подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (технічні дисципліни) є завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає вимогам п. 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (технічні дисципліни).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики викладання фізики
та дисциплін технологічної освітньої галузі
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Р.М. Білик

*Підпис Р.М. Білика завідувач
Керівник навчально-методичної комісії*

18.08.2018